

Παραμύθι της λογοτεχνίας

Ο κόσμος του τέλους του 20ου και, πολύ περισσότερο, του 21ου αιώνα κάνει λόγο για την «πληροφόρηση» και σε αυτήν επενδύει. Κάνει λόγο για «τεχνογνωσία» και αυτήν επιδιώκει. Κάνει λόγο για «συσχετισμούς» (interface, interrelations) και στη δυναμική τους πιστεύει. Αποδέχεται βεβαίως τις γνώσεις, με την προϋπόθεση ότι είναι χρήσιμες, όπως αποδέχεται και την καλλιέργεια (ως αξιοκρατία-meritocracy), όχι ως αναγκαιότητα, αλλά ως μέσο αναγνώρισης, επιτυχίας, εξομάλυνσης διαφορών και έκφρασης ανοχής. Με άλλα λόγια, ο κόσμος του τέλους του 20ου και της αρχής του 21ου αιώνα φέρει τα ίχνη της κληρονομιάς του, αλλά ψηλαφεί με ποιον τρόπο θα ανοίξει διέξοδο προς το μέλλον του. Οι επιλογές του μοιάζουν η φυσική κατάληξη του πρώτου βήματος που έγινε στις αρχές των Νέων Χρόνων, αλλά η απόκλιση από εκείνο το πρώτο βήμα είναι τέτοια ώστε μπορούμε να υποθέσουμε πως πρόκειται για τελείως άλλον κόσμο.

Η λογοτεχνία δεν μπορεί να μην υφίσταται τις συνέπειες. Η επιστροφή στην αφήγηση είναι ίσως το παράδειγμα που τις επισημαίνει. Πρώτον, βρίσκεται σε αρμονία με τον καταναλωτικό λόγο, αφού έχει πάντα κάτι νέο να πει και αφού πληροφορεί τον αναγνώστη, με αφορμή μίαν ιστορία. Δεύτερον, έχει ειδικό λεξιλόγιο ανά κατηγορία λογοτεχνικού είδους, αρχίζοντας από την ροζ λογοτεχνία, πηγαίνοντας στην airport literature (την παλαιότερα ονομαζόμενη littérature de gare), συνεχίζοντας στην επιστημονική φαντασία, προχωρώντας σε θρίλερ και αστυνομικά, και ούτω καθεξής. Τρίτον, διακρίνεται για την τεχνογνωσία της, δεδομένου ότι ο συγγραφέας κάθε μιας από τις παραπάνω κατηγορίες γνωρίζει τις μεθόδους, διαδικασίες και συστήματα, που του είναι απαραίτητα, ώστε να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του είδους που καλλιεργεί. Τέταρτον, ως λογοτεχνία του κόσμου των κοινών ανθρώπων (common people's world), γράφεται από κοινούς ανθρώπους, ευρύτατης αποδοχής στο τμήμα της αγοράς που εξυπηρετούν, οι οποίοι δεν είναι κατ' ανάγκην εκπρόσωποι της λογοτεχνίας υπό την ευρεία έννοια. (Για να δώσω ένα παράδειγμα, όποιος έλεγε το όνομα Οδυσσέας Ελύτης, εννοούσε τον κορυφαίο σύγχρονο εκπρόσωπο της ποίησης στην Ελλάδα. Και αντιστρόφως, όποιος έκανε λόγο για την ποίηση στην Ελλάδα, ανέφερε ως δείγμα της τον Ελύτη. Μετά το θάνατο του Ελύτη, μπορούμε να κάνουμε λόγο για πλειάδα ποιητών, κανείς τους όμως δεν εκπροσωπεί την ποίηση). Πέμπτον, τα λογοτεχνικά έργα είναι ομοιόμορφα και περίπου ανταλλάξιμα (interchangeable), λες και πρόκειται για προϊόντα ίδιας σύστασης, με επουσιώδεις διαφορές μεταξύ

τους. Έκτον, ο κύκλος της ζωής τους είναι περιορισμένος και δεν γίνεται να επεκταθεί.

Όλα αυτά δεν σημαίνουν πως η λογοτεχνία θα εγκαταλείψει τον μάταιο τούτον κόσμο. Σημαίνουν πως το παραμύθι της λογοτεχνίας που άρχισε να λέγεται πριν από έξι αιώνες και που ειπώθηκε με διάφορους τρόπους επί έξι αιώνες, έχει λάβει τέλος. Ζήσαμε λοιπόν καλά και η λογοτεχνία καλύτερα. Και αντιστρόφως, έζησε η λογοτεχνία καλά και εμείς ζήσαμε καλύτερα.